

ЕКОНОМІКА

ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

УДК 338.1 (477)

Ковальчук Т. Т.
Національна академія управління

КЛЮЧОВІ УМОВИ ТА ЧИННИКИ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ПОСТУПУ УКРАЇНИ

Досліджені умови та чинники, а також окреслено проблеми цивілізаційного поступу України в сучасних умовах.

Ключові слова: бідність працюючого населення, ринкова периферія, плоске оподаткування, ортодоксальний монетаризм, фіксований валютний курс, фінансовий націоналізм.

Новообраний Президент України заявив ключову мету найближчих років розвитку нашої держави – органічно вписатися в колективні відносини Європейського Союзу. Дуже хотілося б, щоб ця надзвичайно амбітна ціль, все ж таки, перетворилася в практичну реальність, а не канула в Лету, як обнадійливе марево. Практичне вирішення заявленої цивілізаційної перспективи вимагає, по-перше, об'єктивної констатації наявної макроекономічної ситуації і того потенціалу, яким на даний час володіє українська держава і суспільство, по-друге, чіткого розуміння тих стратегічних умов та чинників, що ми маємо “у сухому залишку” і які конче необхідно запустити в дію для “цивілізаційного спурту”; по-третє, і це головне, чітко визначити систему механізмів, що реально дозволять у прискореному режимі відтворювати іновіаційні пріоритети, практична реалізація яких приведе Україну в коло країн, що динамічно й цивілізаційно розвиваються.

Аналізуючи першу позицію, маємо визнати гірку очевидність: спадщина більше як двох десятиліть державної незалежності являє сьогодні спотворену систему власності, знищені казенні підприємства, деформовану структуру виробництва, розмаїту тіньову діяльність практично в усіх сферах національної економіки, тотальну корупцію і хабарництво. На додаток маємо екстенсивне (перманентно мінливе) законодавство та украй заплутану, деформовану і безвідповідальну суддівську систему. Водночас західні рецепти щодо українських реформ не сприяли подоланню глобальної нерівності, оскільки вимоги й поради зарубіжних порадників нерідко переслідували протилежну мету – утвердити, поглибити і навіть увіковічнити

глобалізаційну нерівність країн, які на сьогодні знаходяться (Україна в їх числі) на рівні “ринкової периферії”.

Україна демонструє сьогодні макроекономічну модель, яка характерна для слаборозвинутих країн. Як наслідок, відбувається експорт товарів з низькою долею доданої вартості (сировини та напівфабрикатів) водночас із масовим імпортом залежалої продукції та морально застарілих технологій. Прагнення будь що отримувати зарубіжні позики та кредити (під урядові гарантії) пояснюється бізнесовою зацікавленістю урядових та чиновницьких кіл, які беруть “посередницький відкат” за участь у перетворенні позичених доларів на імпортовані товари та послуги. Через це потреби у товарах широкого вжитку в Україні на 82% задовольняються шляхом імпорту [6, с. 57].

Отже, гіркою очевидністю є та очевидність, що Україна все більше трансформується у сировинний придаток розвинутих країн Заходу. Так звані іноземні інвестиції не формуються як капітальні ресурси, не спрямовуються на розвиток перспективних високотехнологічних виробництв, а фактично підживлюють спекулятивно-посередницьку сферу.

Україна – щедро обдарована територія, зате українопогано керована, як держава. Управління людськими, енергетичними, виробничими, фінансовими й інтелектуальними ресурсами та можливостями упродовж років здійснюється абсолютно неефективно. Весь час демонструється штучна міжвідомча автономізацію, провокуються (особливо в нинішній період) регіональні антагонізми, що відчутно ускладнює можливість загальнодержавної узгодженості. Ситуація приблизно така, як у корабля, в котрого вбудовано декілька незалежних один від одного рульових механізмів. Навіть коли за кожним з них стоїть кваліфікований рульовий, корабель неодмінно налетить на рифи, якщо взагалі буде куди-небудь рухатись.

Глобальна фінансова криза 2007–2009 рр. переконливо продемонструвала, що національні економічні системи не в стані цивілізаційно прогресувати, не спираючись на сконцентровану волю держави. Важливо при цьому також чітко усвідомлювати, що ринкова економіка сучасного типу – це, як правило, централізовано плановий організм, а кожна фірма чи корпорація являють собою чітко керовану адміністративну систему. Органічне поєднання “розуму ринку” і науково-обґрунтованих (значною мірою централізованих) зусиль держави якраз і дозволяє витягнути на гора ланцюг тих умов та чинників, практична реалізація яких в економічній політиці забезпечує цивілізаційний поступ.

Одним з найбільш небезпечних і досі неусвідомлених на вітчизняних теренах чинників, котрий фактично демонструє злочин (від українського – чинити зло) української влади усіх попередніх років, є хронічна бідність працюючого населення. Коренем слова “бідність” є слово “біда”. Синонімічність даних категорій не тішить нікого. Це явище – не просто принизливе, а жахливо руйнівне. В українському суспільстві явно і приховано системно проявляється й утверджується комплекс соціальної приреченості та безвиході. Неминучим наслідком утвердження “суспільства бідних родин” стає: панування психології тимчасовника, безпритульність дітей і стариків, агресивність молоді з деформованими пріоритетами, пошук щастя у далеких краях, зневага до чинної влади тощо.

Бідність працюючих родин – драматична очевидність усіх років незалежності. Бюджет–2014 не є виключенням. Так, держава пролонгує такі соціально-економічні параметри: погодинна оплата в Україні утверджена в розмірі 7,3 грн. (на рівні 60 центів) за годину, тобто в 15-20 разів нижча ніж у цивілізованих країнах, а прожитковий мінімум для працездатної особи визначений на рівні на рівні 1176 грн., тобто нижче 100 дол. США. Середня заробітна плата установа на рівні 3148 грн. або 270 дол., а в бюджетній сфері середній заробіток складає біля 2900 грн. (за нинішнім курсом менше 250 дол. США) [12]¹. І це при тому, що в Україні панують монополюю високі ціни. Витрати з бюджету на соціальну сферу (підтримку освіти, охорону здоров'я, культуру) розглядаються владою скоріше як “добročинні пожертви”, а не як перспективні інвестиції в цивілізоване майбутнє країни. При цьому на сьогодні 2-3% українських надбагатіїв володіють 70% всіх активів країни [4, 5].

Отже, Україна, яка органічно містить в собі генокод цивілізованої Європи, стало демонструє величезний розрив від цивілізаційних стандартів соціально-економічного буття. При цьому проблема масової бідності населення є разючою на тлі надмірної за тими ж європейськими мірками розкоші вузького кола так званої “національної еліти”, а насправді – купки корупціонерів та казнокрадів. Наше велике лихо – казнокрадство, тотальне хабарництво і системна корупція. За наближеними підрахунками фінансовий збиток від зазначених явищ складає не менш як 100 млрд. дол. щорічно [8, с. 63]. Корупція є конвертація високих державних посад у великі гроші. Ось де, м'яко кажучи, гальмо нашого цивілізаційного утвердження.

Отже, олігархічно-корупційний тип побудови суспільства принципово неефективний, він не здатен розвивати державність і утримувати національну єдність. Навіть з урахуванням тіньової складової, національний продукт на душу населення в Україні менший від західноєвропейських сусідів у 4-5 рази [2, 7]. Корупція, хабарництво, тінізація та перманентні витоки за межі країни фінансового капіталу при відсутності невідворотної відповідальності можновладців, які виступають суб'єктами такої злочинної практики, – це ключові чинники даної драматичної очевидності.

Український Майдан – визнаний світовою спільнотою як “революція гідності”, мав своїм базовим чинником якраз тотальну бідність широкого загалу, бідність трудових родин. На вітчизняних теренах усі роки незалежності перманентно „пливе безнадія і схлипує сум”. Водночас масштаби вітчизняної економіки потенційно здатні забезпечити, щонайменше, утричі-четверо вищу оплату праці всіх зайнятих як у державному, так і приватному секторах лише за рахунок легалізації тіньової складової, протидії вивозу фінансового капіталу та завдяки реальній протидії корупції. Важливо також не практикувати бездумне сприйняття рекомендацій зарубіжних порадників. Зарубіжні фінансові організації, і передусім МВФ, замість того, щоб списати з України (враховуючи російську агресію щодо України і в силу цього стрімко зростаючі військові затрати) попередню заборгованість, навпаки обумовлюють отримання так званої кредитної допомоги в режимі “big-bang”, тобто сильних шоків ударів.

Адже йдеться про: значне підвищення тарифів ЖКГ; максимальне обмеження бюджетних видатків; замороження зарплати і пенсійних виплат; політика монетарного таргетування (тобто кількісного звуження грошової маси через максимальне

¹ Доларовий еквівалент за підрахунками автора.

обмеження грошової емісії); заборону надавати Національним банком прями кредити уряду на фінансування навіть форс-мажорних витрат державного бюджету. Останній чинник є надзвичайно вразливим для національних інтересів. Таким чином українська держава законодавчо відмовилася від використання власних емісійних ресурсів для розв'язання загальнодержавних проблем. Унаслідок цього Україна, по-перше, приречена весь час бути з “протягнутою рукою”, постійно нарощуючи зовнішні борги і, по-друге, заклала підґрунтя для доларизації, тобто експансії іноземних валют на вітчизняних теренах.

Важливо при цьому також констатувати, що розрахунки на позитивну роль західних інвестицій виявилися перебільшеними, тому що на українських теренах заземлявся переважно спекулятивний капітал, а позики МВФ, як правило, надавалися на шкідливих для України економічних і політичних умовах. Захід домагається односторонньої відкритості ринків країн, що виникли на пострадянському просторі і, водночас без здійснює політику жорсткого протекціонізму. Йдеться зокрема про те, що під жорстким тиском західних порадників дефіцит українського бюджету обов'язково має покриватися зовнішніми запозиченнями, тобто доларовими ін'єкціями. Досвід показав, що така практика має, щонайменше, потрійний негативний наслідок: по-перше, перманентні доларові позики, тобто подальше нарощування зовнішнього державного боргу; по-друге, таким чином ми законодавчо підтримуємо доларизацію вітчизняної економіки; по-третє, ми фактично обмежили незалежність при здійсненні бюджетної політики.

Однією з умов оздоровлення національної економіки є реформування податкової системи. На даний час в Україні діє “плоска шкала оподаткування”, тобто суто олігархічна система розподілу й перерозподілу доходів. Гжегож Колодко, який у свій час був міністром фінансів і віце-прем'єром Польщі, зі знанням справи оцінює істинну роль такої системи оподаткування: “Плоске оподаткування – це не стільки проста ідея, як про це говорять її прибічники, скільки простецька, оманлива практика, від якої страждає широкий загал громадян. Дехто з наших сусідів (йдеться про Україну – Т.К.), де економічне словоблуддя взяло верх над здоровим глуздом, уже встиг цю ідею реалізувати. Хоча в соціально відповідальній державі багаті повинні сплачувати вищі податки, оскільки інакше неможливо привести до рівноваги соціальну систему” [7].

Не можна й надалі підходити до зарплати як до різновиду витрат. Заробітна плата являє собою (так має бути) більшу частину резервуару купівельної спроможності широкого загалу. Тому злободенними завданнями є: невідкладне запровадження європейських стандартів погодинної оплати; мінімальна заробітна плата має зрости на порядок, з тим щоб ціна робочої сили гарантувала цивілізаційні умови життя працюючих родин; створення робочих місць має органічно кореспондуватися з достойною оплатою. Це має стати політико-економічною доктриною сучасної державної політики.

Отже, принципова й кардинальна ломка всієї системи оплати праці в країні – вимога сьогодення. Похідними наслідками від таких дій держави неминуче стануть: а) відчутне зростання відрахувань у Пенсійний фонд і таким чином зростуть можливості для покращення добробуту пенсіонерів, інвалідів; б) значне зростання купівельної спроможності і платоспроможного попиту населення, що позитивно вплине на галузі, що виробляють товари широкого вжитку; в) у молоді зникне гостре

бажання за всяку ціну виїхати на Захід, а в Україну почнуть повертатися “остербайтери”; г) високими темпами зростатиме національний доход, що в свою чергу гарантуватиме стабільні надходження до державного бюджету.

Потребує невідкладного і системного розгляду і вирішення на політичному рівні проблема податкових пільг і привілеїв. На сьогодні - це одна з відчутних загроз для фінансової системи країни. Ніяка податкова система не буде ефективною, якщо платники податків будуть розраховувати на майбутні амністії, а кожна амністія посилює надію на ще більші списання податків в майбутньому. Потрібно покласти край такій практиці: прямо зараз і в майбутньому жодних амністій. податкові пільги в цьому випадку – джерело зловживань, викривлень економічних пропорцій та спотворення критеріїв оцінки економічної ефективності. В Україні саме така ситуація. Податкові пільги отримує той, хто політично сильніший. Отже, відміна усіх казенних пільг і привілеїв (розуміємо, наскільки банально звучить така пропозиція) має стати першим кроком не лише фінансового, а і морального оздоровлення, бюджетної політики в нашій країні.

Наступним блоком загальнонаціональних проблем, на які досі звертають увагу лише окремі науковці та аналітики [6; 8; 9; 10], є жорстко протидіюча національним інтересам монетарна політика центрального банку країни (НБУ). НБУ – це не просто центральний банк держави, а і “особливий орган державного управління”. Як центральний регулятор монетарної (грошово-кредитної, валютно-курсової) політики НБУ тримає під абсолютним впливом найбільш важливі блоки фінансової системи країни. Зрозуміло, що таким чином від стану та якості монетарної політики залежить тактика і стратегія макроекономічного розвитку країни. Найбільше насторожує той факт, що нове керівництво НБУ схвалило основні засади монетарної політики на 2014 рік під кальку вимог МВФ, заклавши режим “вільного плавання”, тобто фактично волатильного (некерованого) валютного курсу. Негативні наслідки такої політики відчуваються щоденно. Внутрішній ринок отримує постійну цінову деформацію.

Плаваючий курс – це ринковий індикатор для чітко унормованої, класичної ринкової економіки. В усіх інших випадках відпуск “на волю” валютне регулювання курсовою політикою – провокує високі системні ризики і відчутно шкодить фінансово-економічним відносинам. Не випадково Нобелівський лауреат Роберт Мандел, попри рекомендацій МВФ, віддає перевагу саме фіксованому валютному курсу. Авторитетний учений вважає, що “через заохочення країн до так званого плаваючого валютного курсу, МВФ дробить валютний простір на абсурдну кількість карликових валютних зон” [4, с. 262].

Спираючись на світову практику, політика обмінного курсу в Україні мала б на даному етапі і в нинішніх макроекономічних умовах здійснюватися в режимі фіксованого курсу, а не так званого “волатильного плавання”. Якщо обмінний курс перебуває у вільному, а отже, волатильному польоті, то це – насамперед нестримне зростання цін на внутрішньому ринку, украй загрозливі ризики не лише для банківської ліквідності і капіталізації банків, а передусім для фінансово-економічної системи в цілому.

В останні роки світова палітра режимів обмінних курсів виглядає так. Лише у 15 країнах національні валюти знаходяться у вільному плаванні. У 39 країнах має місце практика регульованого (у рамках визначеного валютного коридору) курсу або

“керованого плавання”. Водночас 44 країни (передусім мусульманські держави, які не визнають валютних спекуляцій в принципі), а також Китай застосовують режим жорстко фіксованого курсу [7]. До речі, саме завдяки такій монетарній політиці ці країни оминула глобальна фінансова криза 2008–2009 рр.

Виходячи з нинішньої української складної макроекономічної ситуації та для нормалізації політико-економічної ситуації в Україні, необхідно невідкладно встановити (на період з червня поточного року і на 2015 рік) фіксований валютний курс – скажімо, 1 дол. США = 10 грн. При цьому люфт між купівлею і продажем валюти в обмінниках не повинен перевищувати 5%. Сьогоднішньому анархічному безладу у даній пропорції необхідно покласти край. Не можу погодитися з проф. А. С. Гальчинським, який стверджує: “платформу для зміцнення гривні створять кредити МВФ, а також проголошена урядом політика заморожування реальних доходів населення, що обмежить його платоспроможність і також стримуватиме інфляційну динаміку” [1].

Дехто з опонентів даній пропозиції робить закид, що наш найближчий сусід Польща досить успішно застосовує ринковий режим вільного плавання. Однак при цьому чомусь не береться до уваги та очевидність, що в цій країні відсутні тотальна корупція і тінізація фінансово-економічних відносин, а також ефективно діють владні інститути.¹

При запровадженні жорстко фіксованого валютного курсу останній не буде визначатися, виходячи з наявної в країні доларової маси та золотовалютного резерву. Адже досі так зване “ринкове” обрахування валютного курсу відповідним департаментом НБУ завжди супроводжувалося тіншовими впливами й корупційними інтересами, а звідси перманентно-спекулятивною волатильністю відповідних показників. Такий валютно-курсний режим на руку міжнародним кредиторам², банкам-спекулянтам, гравцям Форекс-ринку та особам, наближеним до керівництва НБУ, яке ділиться на випередження конфіденційною інформацією.

Жорстка фіксація валютного курсу дозволить системно загальмувати спекулятивні валютні операції, стане запорукою нормалізації фінансово-економічної ситуації в країні. Ринковим фундаменталістам така пропозиція сприймається вкрай радикальною. Однак “бути радикальним – означає розуміти явища і процеси в їх істинній суті” (К. Маркс). Однак попри здорового глузду під диктовку МВФ вся монетарна політика традиційно підпорядкована догматично-сліпій боротьбі з інфляцією. Заради цього упродовж двох десятиліть здійснювалося максимальне обмеження грошової емісії, що провокувало гостру потребу в зовнішніх грошових запозиченнях і зумовлювало неприховано колоніальні відносини із так званими кредиторами далекого зарубіжжя.

Україна законодавчо відмовилася від використання власних емісійних ресурсів для розв’язання загальнодержавних проблем. Так, закон про НБУ вміщує статтю прямої дії (с. 54), яка забороняє центральному банку “надавати прямі кредити як у

¹ Важливо також враховувати, що зарубіжні кредитори у свій час списали з Польщі 38 млрд. дол. зовнішнього бору.

² політикум їх звично називає інвесторами. Однак, як правило, дані фінансові запозичення, по-перше, носять короткотерміновий характер, по-друге (і це головне), не трансформуються в капітальні ресурси, тобто оминають виробничу сферу.

національній, так і в іноземній валюті на фінансування витрат державного бюджету України”. Це була принципова передумова надання Україні так званої “допомоги” з боку міжнародних фінансових інституцій в перші роки незалежності. Аналогічна заборона продубльована в ст. 15 (п. 2) Бюджетного кодексу України. А ще раніше і Законі України “Про реструктуризацію боргових зобов’язань Кабінету Міністрів перед Національним банком України” (№ 1697-III від 20 квітня 2000 р.).

Зазначені юридичні норми, які з’явилися під тиском зовнішніх кредиторів, на наше переконання, жорстко протидіють національним інтересам української держави. Адже таким чином закладена принципова заборона фінансово допомагати суспільству й державі на випадок гострої потреби. Тому й живемо з протягнутою рукою і за рахунок зовнішніх позичок перманентно нарощуємо борговий Монблан.

НБУ задля уникнення непередбачуваних цінових ефектів, тобто небажаних проявів інфляції (попри те, що остання всього на всього – це механізм перерозподілу) активно застосовує такі заходи і методи: 1) максимально обмежує динаміку грошових агрегатів; 2) застосовує стерилізаційні операції; 3) уповільнює рефінансування банківської системи; 4) збільшує відсоткові ставки; 5) впроваджує все більш жорсткі правила формування банками обов’язкових резервів.

За таких умов відчутно гальмується так необхідний процес створення “довгих” і дешевих грошових ресурсів, на які відчувають гострий попит виробнича сфера і національна економіка в цілому. Не випадково Нобелівський лауреат Пол Кругман застерігає проти сліпо догматичної боротьби з інфляцією: “фатальне зменшення інфляції значно утруднює відновлення економіки. Наша мета має бути протилежною”.

Спираючись на такі рекомендації, зарубіжні центральні банки в якості пріоритетних цілей передбачають стимулювання довгострокового економічного розвитку, стабільності цін на внутрішньому ринку, зростаючу зайнятість працездатного населення якраз через активне емісійне кредитування економіки. Зазначимо, що ключовим лейтмотивом монетарної політики ФРС США є досить широкий спектр цілей і завдань, зокрема: стимулювання економічного розвитку, досягнення максимальної зайнятості, забезпечення стабільності цін, формування помірних процентних ставок.

Однак керівництвом НБУ і урядом такі очевидності не беруться до уваги. Причиною цьому є підписані з МВФ “Меморандуми”, націлені на остаточну руйнацію національної економіки. Лауреат Нобелівської премії з економіки Дж. Стігліц у свій час застерігав: “Сьогодні МВФ, як правило, надає позики лише тоді, коли країни урізають бюджетний дефіцит, підвищують податки та процентні ставки, що веде до скорочення економіки. Спроби застосовувати такі стратегії не до потужних країн, а до слабких й обезсилених, таких як Аргентина, Еквадор, Румунія, Пакистан і Україна – були невдалими” [13]. Які ж провали у валютно-кредитній політиці необхідно було продемонструвати, щоб “заслужити” настільки негативну оцінку Нобелівських лауреатів, яких важко запідозрити в політико-економічній тенденційності.

У нас традиційно має місце недопустимо високий рівень доларизації. Деякі вітчизняні фахівці визначають рівень доларизації нашої економіки – в 60%. За окремими оцінками нині сума іноземної валюти на руках у населення становить щонайменше 75-80 млрд. дол. США [9, с. 78]. Тобто в нашій державі має місце не моновалютна, а багатовалютна грошова система, у якій власне гривні відведена другорядна роль.

А це дає підстави стверджувати про втрату співвітчизниками довіри до національних грошей. Через це широкий загал прагне зберегти зароблені гроші, конвертуючи їх у ВКВ. При цьому конвертовану валюту тримають не тільки на депозитах, а і “під матрацом”. Така ситуація є наслідком нерозуміння віртуальної природи сучасних грошей. І ринкова дійсність неминуче провчає таких зберігачів. Адже навіть у тому випадку, коли нагромаджену грошову суму вдається зберегти у початковому обсязі, тобто інфляцію досить тривалий час неможливо вдалося втримати на нульовому рівні (чого практично не буває), то все одно приховані кошти щоденно знецінюються. Такою є ринкова дійсність. Тобто любі різновиди паперових грошей – долари, євро, фунти стерлінгів тощо – перманентно дешевшають. Щоб цього запобігти, збережені кошти треба обов’язково *інвестувати*. Однак для цього має здійснюватися відповідно стимулююча економічна політика держави, чого в Україні не відбувається упродовж усіх років незалежності.

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо:

1) Не можна й надалі підходити до зарплати як до різновиду витрат. Заробітна плата являє собою (так має бути) більшу частину резервуару купівельної спроможності широкого загалу. Тому злободенними завданнями є: невідкладне запровадження європейських стандартів погодинної оплати; мінімальна заробітна плата має зрости на порядок, з тим щоб ціна робочої сили гарантувала цивілізаційні умови життя працюючих родин; створення робочих місць має органічно кореспондуватися з достойною оплатою. Це має стати політико-економічною доктриною сучасної державної політики.

2) Жодна з держав, яка піддалася ідеології ортодоксального монетаризму, не вийшла на бажану траєкторію поступального розвитку. Навпаки, у них сформована модель економіки, яка не відповідає статусу незалежної держави. Отже, на часі невідкладно запровадити *вето* на чинну монетарну політику. На наше переконання, в монетарній політиці України має, врешті-решт, панувати не диктат МВФ, а виважений, націлений на загальнонародні інтереси, “фінансовий націоналізм”.

Запускаючи в дію вищезначені в статті умови та чинники, Україна потенційно здатна переконливо продемонструвати, що для нас цивілізована Європа – не географічний напрямок (бо територіально – ми знаходимось в її центрі), а реально досяжний орієнтир цивілізаційного розвитку.

Використані джерела:

1. Гальчинський Анатолій. Новий виток економічної політики на порядок складніший за попередній / Анатолій Гальчинський // Дзеркало тижня, 2014. – № 12. – С. 7.
2. Геєць В. М. Яке майбутнє у соціальної держави? / В. М. Геєць // Економіка України. – 2013. – № 7/. – С. 4- 20.
3. Геєць Валерій. Якісні зміни в економіці є нагальними / Валерій Геєць // Вісник Національного банку України.– 2014.– № 4.– С. 5-9.
4. Видатні фінансисти та сучасна практика. Енциклопедичний довідник. – К. : УАФР, 2011. – 392 с.
5. Єщенко П. С. Економічне зростання без розвитку / П. С. Єщенко // Економіка України. – 2003. – № 10. – С. 4-15.
6. Ковальчук Т. Актуалітети політики розвитку / Т. Ковальчук, В. Черняк, В. Шевчук. – К. : Знання, 2009. – 326 с.
7. Колодко Гжегож. Мир в в движении / Гжегож Колодко. – М. : Магистр, 2009. – С. 46.

8. Лук'янов В. С. Роль монетарної політики і монетарного регулювання в активізації фінансових ринків / В. С. Лук'янов // Банківська справа. – 2012. – № 3. – С. 60-75 (0, 8 друк. арк.).
9. Лютий І. О. Банківські інститути в умовах глобалізації ринку фінансових послуг / І. О. Лютий, О. М. Юрчук. – К. : Знання, 2011. – 357 с.
10. Мищенко С. В. Проблемы устойчивости денежного обращения / С. В. Мищенко. – М. : Новые знания, 2014. – 399 с.
11. Мореллі О. Неокласики та неокейнсіанці щодо потенціального існування стабілізатора бюджетної політики в Європі / О. Мореллі // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 438-447.
12. Про Державний бюджет України на 2014 рік. /Відомості Верховної ради України, 2014. – № 9. – ст. 93.
13. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар / Дж.Стігліц. – К. : Академія, 2003. – С. 35.
14. ForTrade.ru (он-лайн журнал). – 2014–2015 pp.

Ковальчук Т. Т. Ключевые условия и факторы цивилизационного движения Украины.

Исследованы условия и факторы, а также очерчены проблемы цивилизационного движения Украины.

Ключевые слова: бедность работающего населения, рыночная периферия, плоское налогообложение, ортодоксальный монетаризм, фиксированный валютный курс, финансовый национализм.

Kovalchuk T. The main conditions and factors civilizational progress of Ukraine.

The conditions and factors, as well as outlines the problems of civilizational progress of Ukraine.

Keywords: working poverty, peripherals market, flat tax, orthodox monetarism, a fixed exchange rate, financial nationalism.

УДК 330.341.42: 339.923.061.1 (477)

Біла С. О.

Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД)

ІНСТИТУЦІЙНІ ТА СЕКТОРАЛЬНІ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті досліджено сутність інституційних та секторальних реформ в Україні, виявлено їх вплив на євроінтеграційні процеси. Показано зв'язок між запровадженням інституційних та секторальних реформ та становленням зони вільної торгівлі (ЗВТ +) між Україною та ЄС. Визначено спрямованість секторальних реформ в Україні у сфері енергетики, сільського господарства, розвитку транспортно-транзитної інфраструктури, реформування металургійного виробництва.

Ключові слова: інституційні реформи; секторальні реформи; економіка України; ЄС; євроінтеграція; зона вільної торгівлі; енергетика; сільське господарство; транспортно-транзитна інфраструктура; металургійне виробництво.

Світова економічна криза (2008–2010 pp.) поставила перед кожною країною світу, а також перед таким потужним інтеграційним об'єднанням як ЄС виклики, пов'язані з необхідністю проведення комплексних інституційних, соціально – економічних та секторальних реформ; обумовила доцільність прискорення системних політичних та суспільних перетворень. Адже перед усіма країнами світу – і перед розвинутими країнами, і перед країнами, що розвиваються – постали схожі питання: як